

MAGATARTÁSBÓL JELES

PARKOLÓHÁZ A SOPRONI ÁRPÁD UTCÁBAN

Építész: TIMA STÚDIÓ, KÖZTI ZRT. | TIMA ZOLTÁN,
NÉMETH TAMÁS és TÖLGYESI KAPLONY
Szerző: MARTINKÓ JÓZSEF
Építészeti fotó: BUJNOVSZKY TAMÁS

BEVÁSÁRLÓKÖZPONTOK, parkolóházak, vízlépcsők... Léteznek-e a kortárs építészetnek páriái? Kaszton kívüliek, kirekesztettek, eleve „jobb híján” elgondolt objektumok, úgynevezett „létesítmények”, amik úgy „létesülnek”, hogy valójában senki sem gondolja, hogy emberöltőnyi időt töltenek majd velünk. Noha egyre nehezebb megmondani, hogy mit hoz a jövő, meg merem kockáztatni, hogy tíz év múlva a kiskereskedelem zöme online zajlik majd, és néhány veterán, benzines, múzeumi klasszikust leszámítva a mikromobilitás, a közösségi közlekedés válik meghatározóvá a smart city-ben, illetve a mai személygépkocsi-állomány számához képest töredéknyi, megosztásalapú személyautó közlekedik majd a városok utcáin.

NEM SZERETNÉK azonban igazságtalan, vagy eleve előítéletes lenni Sopron nemrégiben átadott parkolóházával kapcsolatban. A tervezői feladat, a megbízás valósága a jelenben, a mostban van és nem tíz év múlva, ráadásul aki kárógnak tart, némiképp joggal dörgölheti orrom alá kissé demagóg éllel a soproni Tűztorony példáját, hiszen a város jelképe egy olyan épület, aminek eredeti funkciója már régésrégén a múlté. Egyszóval ambivalens a viszonyom a parkolóházakkal (bevásárlóközpontokkal stb.) mint műfajjal, épületkategorióval kapcsolatban: ha van szabad parkolóhely, akkor többen ülnek autóba, mintha a parkolás lehetetlen volna, ugyanakkor az utcai, köztereket elfoglaló parkolásnál minden megoldás jobbnak tűnik.

SOPRON MŰEMLEK BELVÁROSA, városnegyede lenyűgöző, varázslatos kisugárzással bír. A műemlékvédelem kapcsán tett erőfeszítésekre jellemző, hogy a város 1975-ben elnyerte a Műemlékvédelmi Európa Díj aranyérmét, a Hetedik Múterem tervei alapján 2009 és 2016 között végrehajtott revitalizációs munkálatok nyomán a megújult Várkerület 2016-ban ICOMOS-díjat, DaNS 20. Építészeti Salon fődíját és Pro Architectura díjat nyert, ezt a projektet jelölték Mies van der Rohe Awardra, 2018-ban pedig Köztérmegejítési dívdíjat kapott. Szabó Levente építész és munkatársai sikerének hátterében a fokozottan védett műemléki környezetben finoman adagolt kortárs építészeti, tájépítészeti és infrastrukturális elemek állhattak. Pontosabban az a mérték, amiben régi és új egyensúlyba kerül egymással, a kölcsönös gesztusok finom szólamai, az értő figyelem esztétikai kódjainak megvalósítása, összességében az a gyakran megfoghatatlan „valami”, amit „viselkedésnek” neveznek az építészeti szakírók.

SZOKTÁK MONDANI, hogy egy futball-mérkőzésen akkor végezte jól a munkáját egy játékos, ha úgy tűnik, mintha nem is volna bíró a pályán. Az építészetben ez nincs így. Az építészetben a jó viselkedés feltűnik. Az új építészeti elemek nagyon is jelen vannak. Képesek valódi, felfogható kapcsolatokat kialakítani, gazdagítani a már létező kontextust, újrafogalmazni az összefüggéseket.

MINT a bevezetőből talán kiderült: nehéz objektíven, előítéletek nélkül közelíteni a „pária műfajok” egyikéhez, egy parkolóházhoz. Minősített esetről van szó, ha az elemzett létesítmény egy rajongásig csodált műemlék városrész tözsomszédságában épült fel. Hendikepes helyzet, valódi kihívás az építész tervező számára, akinek ráadásul az Ikva partján, az egykori Ikva áruház leromlott állapotú, pontszerű kettős tömbje mellett, a Várkerület házainak hátsó, elegyes frontjaitól

övezve, de valódi térfalba illeszkedés lehetősége nélkül kellett érvényes formát, viselkedési módot és megjelenést találnia a funkciónak. Maga az építési telek is egyfajta szabálytalan, nehezen megfogható „szigetként” érzékelhető, ha a város térképét szemügyre vesszük. A telek a Várkerület vonalán kívül, egy Balfi-külváros nevű önálló entitásban helyezkedik el, mégis túl közel a Várnegyedhez ahhoz, hogy a műemlék városrész kisugárzása ne dominálna ezen a területen is.

TÖLGYESI KAPLONY projektvezető építész a KÖZTI-ben, Tima Zoltán stúdiójában két repülőtéri projektben szerzhetett tapasztalatot a közlekedési infrastruktúra fejlesztése terén, míg az Országgház Látogatóközpont és Országgyűlési Múzeum tervezésének résztvevőjeként egy műemléki környezetben megvalósuló funkcionális épület keretrendszerét ismerhette meg. A soproni parkolóház esetében ezek a tapasztalatok némi önbizalmat nyújthattak ugyan a tervezők számára, ugyanakkor a helyszín sajátosságai nyomasztó súlyként is nehezdedhettek rá. A telekbeli és a térfalhiányból adódott a szoborszerűen álló, jelentőségszerűen megformált, körbejárható, négy egyenértékű homlokzattal rendelkező épülettömeg lehetősége, ugyanakkor a megkívánt és üdvös viselkedésmód, a prózai funkció mégiscsak egy visszafogott megjelenést támogatott volna.

NOHA E SOROK ÍRÓJA bizonyíthatóan idegenkedik az ívelt vonalakból, netán kör alaprajzból szerkesztett épületektől, most mégis meggyőződése, hogy a soproni parkolóház esetében a szabálytalan ellipszis alaprajz megalkotása lehetett az egyetlen helyes döntés. Ez a forma nem jelöl ki fő- és oldalhomlokzatot, szinte hierarchia nélküli, egynemű, egylogikájú homlokzati rendszerre ad lehetőséget, miközben a parkolósínek közötti kanyarodó, spirális közlekedés elvére is reflektál. Továbbiakban az ellipszis alaprajz és az abból épülő forma egyfajta gesztusként értékelhető a városmagot, magát a Várnegyedet jellemző elliptikus utca- és várfalrendszer összefüggésében, illetve akár metaforizált, kortárs bástya-átíratként is értelmezhetjük. Ha az épület morfológiáját találó és a műemléki környezetben az épület viselkedését támogató gesztusnak tekintjük, akkor az acélszerkezetre szerelt, finoman a vasbeton épületszerkezettől ellebegtetett, könnyed hatású, optikailag némi moaré-effektussal is bíró kerámia lamellákat az épület homlokzatán valódi lelkesedéssel üdvözölhetjük. A zártság és nyitottság, a lamellák közötti átlátás lehetősége, a homlokzati „bőr” barátságosan, teljes felületű lezárásának elkerülése bizalmat és kíváncsiságot ébreszt a kritikusban, miközben a lamellák mintha egy egyenesfalú hordó dongái, hangszer húrjai volnának. Kreatív megoldás ez a tervező részéről, ami abból a felismerésből fakad, hogy a parkolóház nem kíván meg zárt klímaburkot, teljesen zárt homlokzatot. Ugyancsak a tervezőt dicséri, hogy felismerte a kerámia burok textúrájából és a természetes kerámia anyagából adódó esztétikai lehetőséget, és a végletekig redukálva az építőanyag-fajták számát, egyfajta minimalista tisztaságot hozott létre.

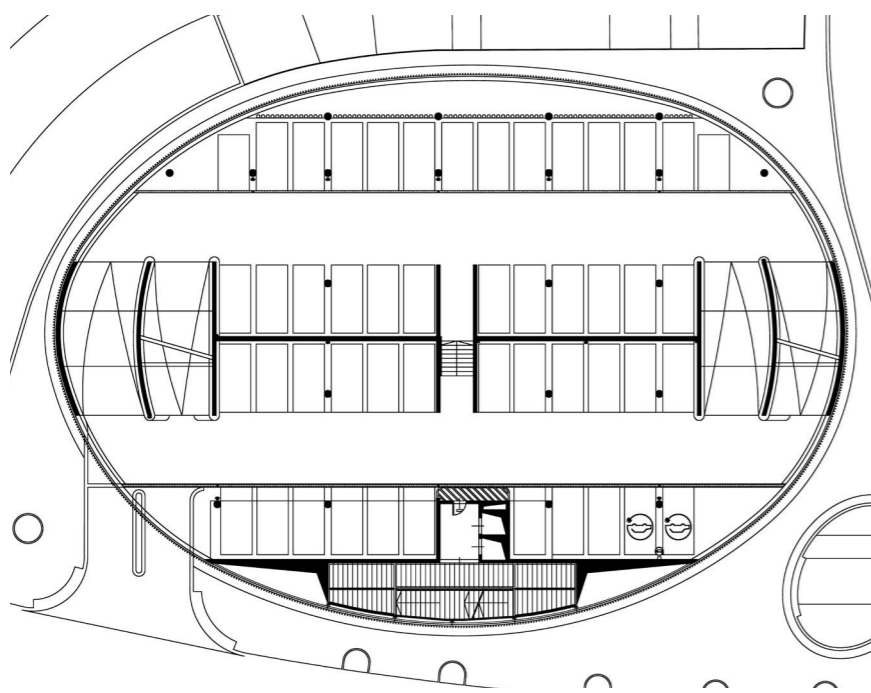
ELŐÍTÉLETESEN érkeztem Sopronba, de meggyőzve és megenyhülve ültem le a klaviatúra elé. Ha már parkolóház, akkor legyen olyan, mint Tima Zoltán, Németh Tamás és Tölgyesi Kaplony parkolóháza. A többi az idő ügyis elrendezi.

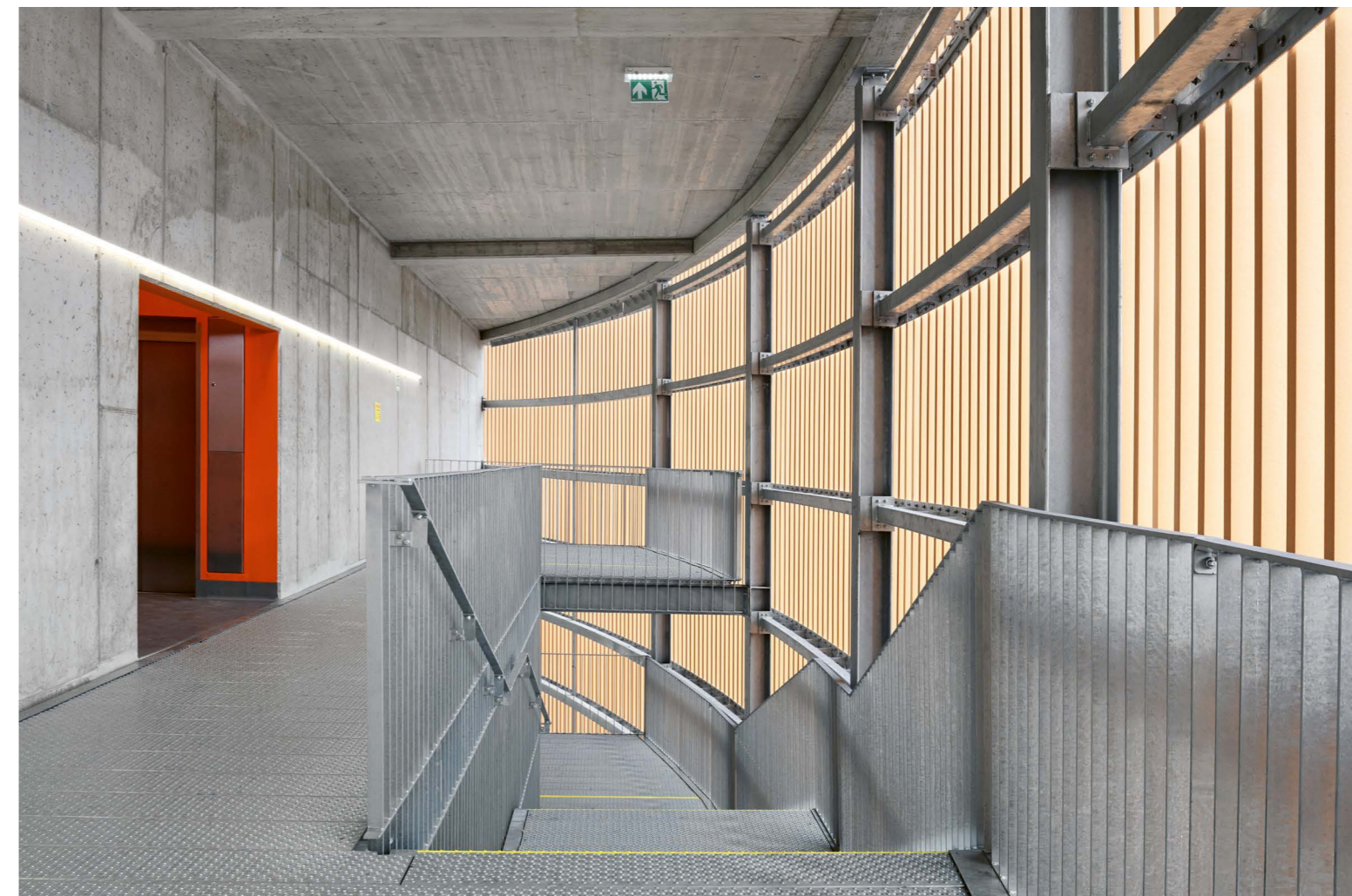

—
Acélszerkezetre szerelt,
finoman a vasbeton
épületszerkezettől
ellebegtetett, könnyed
hatású, optikailag némi
moaré-effektussal is bíró
kerámia lamellák díszítik
az épület homlokzatát

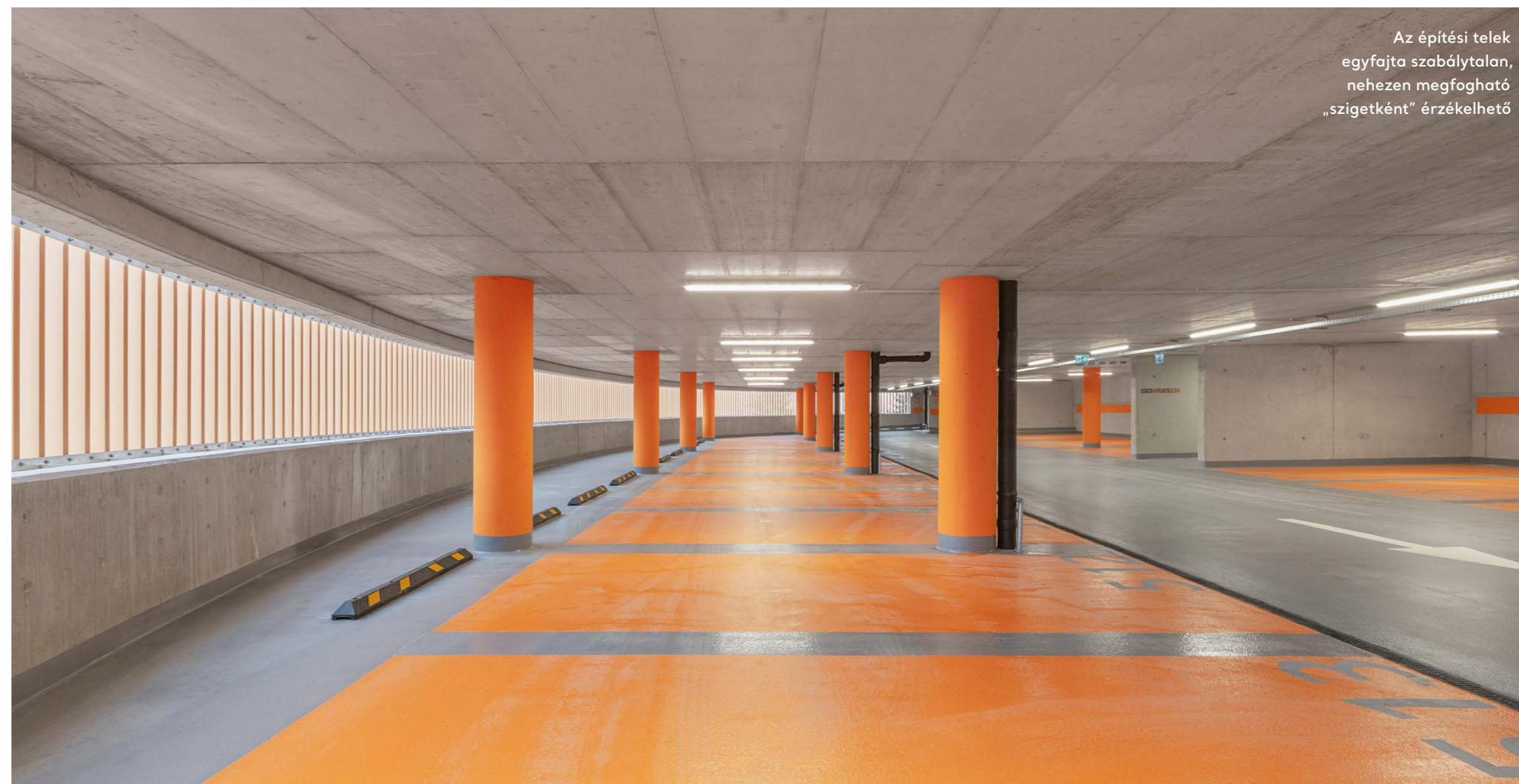
A tervezőknek a Várkerület házainak hátsó,
elegyes frontjaitól övezve, de valódi térfalba
illeszkedés lehetősége nélkül kellett érvényes
formát, viselkedési módot és megjelenést
találniuk a funkciónak

A parkolóház szabálytalan ellipszis alaprajza a parkolószintek közötti kanyarodó,
spirális közlekedés elvére és a városmagra, a Várnegyedre jellemző elliptikus
utca- és várfalrendszerre is reflektál

Az építési telek
egyfajta szabálytalan,
nehezen megfogható
„szigetként” érzékelhető

—
 Nettó alapterület: 8 450 m²
 Bruttó szintterület: 9 380 m²
 Tervezés: 2016–2018
 Kivitelezés: 2010–2021
 —

Generáltervező:
 TIMA STÚDIÓ, KÖZTI ZRT.
 Felelős tervező:
 TIMA ZOLTÁN, NÉMETH TAMÁS
 Projektvezető építész:
 TÖLGYESI KAPLONY
 Építész munkatársak:
 BODA ISTVÁN, MOLNÁRJ. TIBOR,
 GÖNCZÖL ZSÓFIA, KOCH RÓBERT
 Építész munkatárs:
 DOB60 KFT. | KORDA PÉTER
 —

Kert és tájépítész:
 BALOGH FANNI, MOHÁCSI SÁNDOR
 —

Generálkivitelező:
 FÉSZ ZRT.
 Beruházó:
 SOPRON HOLDING
 VAGYONKEZELŐ ZRT.